

онування системи контролю суб'єкта господарювання. Дослідження найважливіших фінансових і економічних показників по суті при аналізі й оцінці отриманої інформації також дає можливість виявити незвичайні або невірно відбиті в бухгалтерському обліку факти господарської діяльності, а також причини їх перекручувань.

Таким чином, створенню на підприємстві ефективної системи внутрішнього контролю, яка на підставі аналізу можливих шляхів запобігання ризиків шахрайства забезпечувала б досягнення відповідного рівня економічної і фінансової безпеки, значною мірою сприятиме проведенню незалежного аудиту, який передбачає виявлення фактів шахрайства і помилок у фінансовій звітності суб'єкта господарювання.

1. Блажевич О.Г. Финансовая безопасность предприятий: определение минимально необходимого уровня / О.Г. Блажевич // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2010. – №3(8). – С.25-31.

2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.

3. Клебанова Т. С., Сергиенко Е. А. Модели оценки, анализа и прогнозирования экономической безопасности предприятия // Бизнес Информ. – 2006. – №8. – С.65-72.

4. Ковалев Д., Сухорукова Т. Экономическая безопасность предприятия // Экономика Украины. – 2005. – №10. – С.48-52.

5. Козаченко Г.В., Пономарев В.П., Ляшенко О.М. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения. – К.: Либра, 2003. – 280 с.

6. Лист Міністерства фінансів України до Державного комітету фінансового моніторингу України від 25.11.2010 р. № 31-43000-10-13/32442.

7. Пономарев В.П. Формирование механизма обеспечения экономической безопасности: Автореф. дисс. ... канд. экон. наук: 08.06.01 / Восточно-украинский государственный университет. – Луганск, 2000. – 27 с.

8. Міжнародні стандарти надання впевненості та етики: Пер. з англ. – К.: ТОВ ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2010.

Отримано 06.11.2011

УДК 338.240

А.О.БЛИЗНЮК

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядається сутність поняття “управління економічною безпекою підприємства”, супутні поняття та категорії, а також особливості організації досліджуваного управлінського процесу на підприємстві. Запропоновано алгоритм прийняття та реалізації управлінського рішення з економічної безпеки підприємства.

Рассматривается сущность понятия “управление экономической безопасностью предприятия”, сопутствующие понятия и категории, а также особенности организации исследуемого управленческого процесса на предприятии. Предложен алгоритм принятия

и реализации управленческого решения по экономической безопасности предприятия.

Essence of concept “Management economic security of enterprise”, concomitant concepts and categories, and also features of organization of the probed administrative process, is examined on an enterprise. Algorithm is proposed for adoption and implementation of management decisions on the economic security of the enterprise.

Ключові слова: економічна безпека, управління, управлінський процес, управлінське рішення, підприємство.

На сучасному етапі економіка нашої країни переживає складний період. Світова економічна криза, економічні реформи уряду, вади законодавства, застарілі технології, некомпетентність персоналу – все це залишає свій відбиток на діяльності підприємства в цілому, та на рівні його економічної безпеки зокрема. Тому успішне функціонування і економічний розвиток українських підприємств багато в чому залежить від удосконалення їх діяльності у сфері забезпечення економічної безпеки. Важливим аспектом для ефективного управління є розуміння економічної безпеки підприємства як складного комплексного явища.

Особливу увагу питанням управління економічною безпекою підприємства та її складовим приділяли такі дослідники, як Г. Козаченко, В. Пономарьов, О. Ляшенко, Л.Донець, М. Тумар [1-3] та ін. Але незважаючи на вагомий внесок науковців, все ще існують невивчені аспекти проблеми управління економічною безпекою підприємства.

Отже, метою даної статті є визначення сутності поняття “управління економічною безпекою підприємства”, супутніх категорій та понять, а також формування процедури прийняття рішення по управлінню економічною безпекою підприємства.

Сутність поняття “економічна безпека підприємства” можна визначити шляхом поєднання сутності двох його складових, а саме сутності категорії “управління” та поняття “економічна безпека підприємства”.

Розглянемо сутність категорії “управління”. В менеджменті підприємства найбільш поширеним та загальнозживаним є розуміння управління як певного акту впливу суб’єкта управління на об’єкт з метою зміни його стану або поведінки в напрямку, що визначається бажаним в певних умовах [4, 5]. Такий підхід до розуміння поняття є притаманним і для процесу управління економічною безпекою підприємства.

На попередніх етапах дослідження нами було сформовано трактування сутності поняття «економічна безпека підприємства» [6], отже, відповідно до нього, можна зробити висновок, що управління економічною безпекою підприємства – це цілеспрямований вплив на ньо-

го з метою досягнення стану, в якому ймовірність небажаних змін під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища знаходиться в межах, визначених власником підприємства.

Слід зазначити, що управління економічною безпекою підприємства є однією зі складових управління підприємством, а тому на нього поширюється і певний категорійний апарат, що зазвичай характеризує управління підприємством. Будь-який управлінський процес на підприємстві відбувається циклічно та проходить в своїй реалізації кілька стандартних етапів, що охоплюють весь цикл прийняття та реалізації управлінського рішення, а саме це такі етапи: прийняття управлінського рішення; реалізація управлінського рішення; контроль управлінського рішення.

Поступова реалізація вищезазначених етапів є обов'язковою і для рішень, що стосуються управління економічною безпекою підприємства (ЕБП). Тому цикл управління економічною безпекою підприємства має вигляд, наведений на рис. 1.

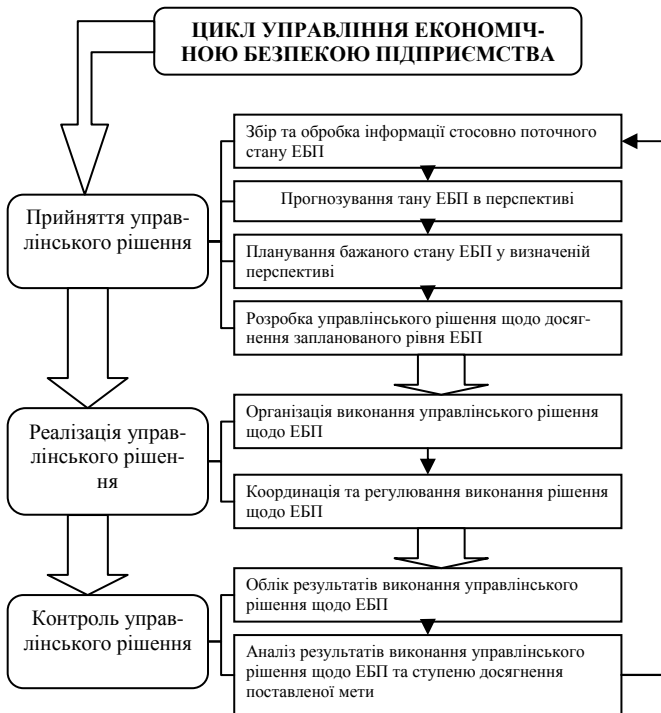

Рис.1 – Цикл управління економічною безпекою підприємства

В результаті реалізації всіх етапів циклу управління відбувається реалізація управлінського процесу та реалізація управлінського рішення, тобто відбуваються певні акти управління.

Визначення сутності управлінського процесу значною мірою визначається конкретною ситуацією та проблемою, однак, у будь-якому, випадку метою управлінського процесу є прийняття та реалізація адекватного та вірного управлінського рішення. Виходячи з того, що сутність управлінського процесу визначається переважно конкретною проблемою та ситуацією, визначимо сутність процесу управління економічною безпекою підприємства.

На наш погляд, найбільш відповідним до досліджуваної проблеми є таке, що трактує процес управління економічною безпекою підприємства як комплекс взаємопов'язаних операцій, спрямованих на досягнення підприємством стану економічної безпеки, тобто такого стану, в якому ймовірність негативних змін під впливом середовища є прийнятною.

Відповідно до наведеного визначення управлінського процесу, також можна зробити висновки про наявність трьох обов'язкових його елементів, а саме проблеми, рішення та особи, яка це рішення приймає. Проблемою, з точки зору управління, є наявність невідповідності, розриву між бажаним станом об'єкта управління та його фактичним станом. Тобто з точки зору управління економічною безпекою підприємства, проблемою є негативне відхилення наявного рівня економічної безпеки підприємства від запланованого її рівня.

Вирішення проблеми є знаходження засобу подолання розриву між фактичним і бажаним станами об'єкта управління або вибір з усього переліку таких засобів оптимального. Таким чином, рішенням у розрізі управління економічною безпекою підприємства є виявлення та вибір засобу, який дозволить підприємству набути бажаного рівня економічної безпеки, тобто дозволить повернути ймовірність негативних наслідків впливу середовища до встановлених меж.

Третім елементом управлінського процесу є особа, що приймає рішення. Зрозуміло, що від її кваліфікованості, ділових та особистих якостей залежить ступінь досягнення мети та ефективність засобу, що був обраний для її досягнення. Під час управління економічною безпекою підприємства особою, яка приймає рішення, може бути як сам власник або керівник підприємства, так і певний структурний підрозділ, до компетенції якого буде віднесено функції стосовно управління економічною безпекою.

Виходячи з усього вищесказаного, можна зробити висновок, що ключовою ланкою будь-якого управлінського процесу є управлінське

рішення, а метою – прийняття управлінського рішення.

Управлінське рішення представляє собою процес, який реалізується суб'єктом управління та визначає дії з вирішення певної проблеми, завдання, досягнення встановленої мети. Тобто управлінське рішення з економічної безпеки представляє собою процес, який реалізується суб'єктом управління та визначає дії щодо досягнення підприємством запланованого рівня економічної безпеки. Алгоритм прийняття управлінського рішення наведемо у графічному вигляді (рис.2). Слід зазначити, що в силу циклічності управління після реалізації восьмого або дев'ятого етапів проводиться повернення до першого етапу з певною періодичністю.

Важливим аспектом при формуванні всебічного враження про сутність управлінського рішення з економічної безпеки підприємства є також розуміння його місця в системі класифікації управлінських рішень.

Отже, рішення з управління економічною безпекою підприємства є:

- регуляторним та контрольним, бо саме рівень ЕБП є показником, що дозволяє контролювати та регулювати в необхідному напрямку діяльність підприємства, підвищувати її ефективність;
- комбінованим за змістом, бо охоплює своїм впливом більшість сфер функціонування підприємства;
- довгостроковим, бо управління економічною безпекою відноситься як до поточних, так і до стратегічних функцій менеджменту;
- переважно внутрішнього спрямування, однак приймається під впливом факторів зовнішнього середовища;
- може прийматися як одноособово (власником, керівником), так і групою (структурний підрозділ), залежно від того, в чий компетенції перебувають питання з управління ЕБП;
- повторюване, бо моніторинг рівня ЕБП повинен проводитися на підприємстві постійно з певною періодичністю;
- прийняття рішень з ЕБП відбувається переважно на рівні організації, однак у деяких випадках, залежно від масштабів та організаційної структури підприємства, може прийматися на рівні окремих підрозділів.

Таким чином, управління економічною безпекою підприємства представляє собою реалізацію специфічних управлінських рішень стосовно адаптації підприємства до певних умов зовнішнього та внутрішнього середовища з метою досягнення встановлених цілей. Тобто управління економічною безпекою є однією зі специфічних функцій менеджменту, а тому на нього значною мірою поширюється більшість

загальноприйнятих аспектів та категорійного апарату, які характеризують менеджмент підприємства.

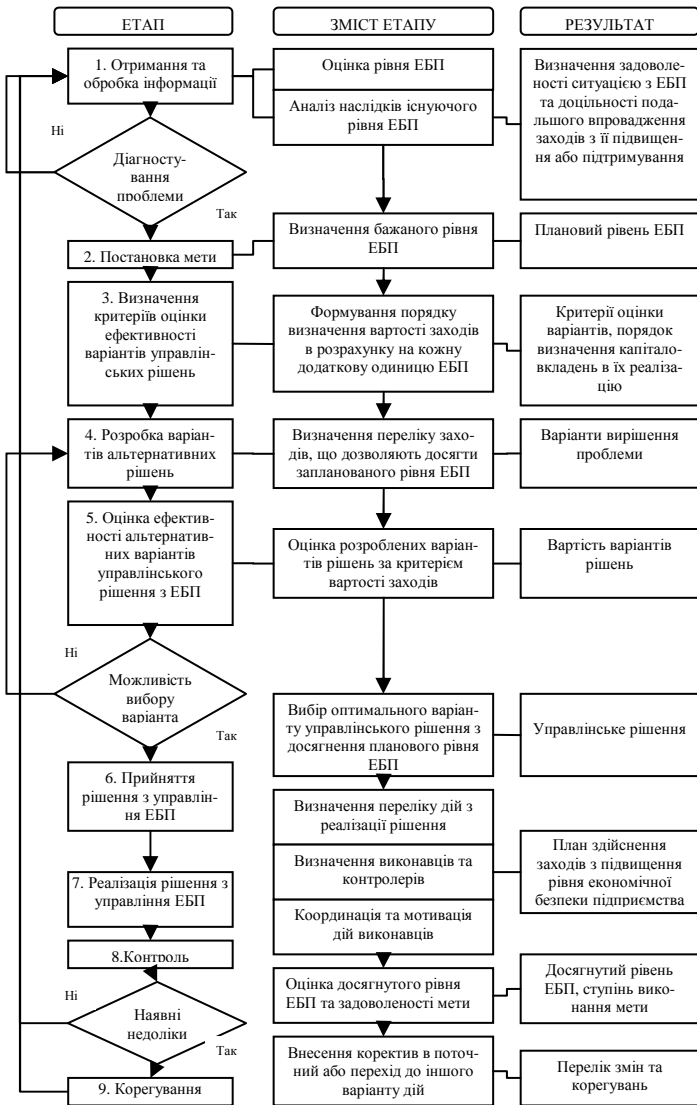

Рис.2 – Процедура прийняття рішення з управління ЕБП

1. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
2. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. – К.: Центр навч. літ-ри, 2008. – 240 с.
3. Тумар М.Б. Основи економічної безпеки підприємства / М.Б. Тумар. – К.: Хай-Тек Прес, 2008. – 232 с.
4. Охріменко А.Г. Основи менеджменту / А.Г. Охріменко. – К.: Центр навч. літ-ри, 2006. – 130 с.
5. Федулова Л.І. Менеджмент організацій / Л.І. Федулова, І.В. Сокирник, В.В. Стадник. – К.: Либідь, 2004. – 446 с.
6. Дмитрієв І.А. Уточнення сутності поняття "економічна безпека підприємства" та його місце в загальній системі економічної безпеки суспільства / І.А. Дмитрієв, А.О. Близнюк // Матеріали І міжнар. наук.-практ. конф. "Ділове та державне адміністрування", 27-29 квітня 2011, Луганськ - Слов'янськ. – Луганськ: ПП Ільков В.Г., 2011. – С.228-232.

Отримано 10.10.2011

УДК 658.14

І.Г.ЧАЛИЙ, канд. екон. наук, Н.О.ЧЕХ

Харківська національна академія міського господарства

О.В.ТОФАНЮК, канд. екон. наук

Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського "ХАІ", м.Харків

ОБҐРУНТУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ: ВАРТІСНО-ОРИЄНТОВАНИЙ ПІДХІД

Розглядаються теоретико-методичні засади формування структури капіталу акціонерних товариств. Проаналізовано основні джерела та концепції формування капіталу, визначено фактори, які впливають на формування оптимальної структури капіталу.

Рассматриваются вопросы формирования и структуры капитала акционерных обществ. Проанализированы основные источники и концепции формирования капитала, определены факторы, которые влияют на формирование оптимальной структуры капитала.

This article deals with formation and capital structure of joint-stock share companies. Main sources and concepts of capital formation were analyzed, also the factors which influence the formation of the optimal capital structure were determined.

Ключові слова: структура капіталу, оптимальна структура, джерела формування, критерії оптимізації.

Основною метою формування капіталу підприємства виступає потреба в його інвестуванні у необхідні ресурси виробництва з позиції забезпечення ефективного їх використання.

Оскільки підприємства корпоративного сектору відіграють провідну роль у системі суспільного виробництва в більшості країн світу,